

Nr 207

Av fröken **Ljungberg**, om stipendier för prestationer av hög konstnärlig kvalitet.

(Lika lydande med motion nr 252 i Andra kammaren)

Kulturell upprustning, stöd åt kulturarbetarna, kvalitetsstöd till svensk filmproduktion etc. är aktuella begrepp i den allmänna debatten. Även i den s. k. kulturhuvudtiteln har de blivit märkbara. Där finns sålunda anslagen till Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet, Stipendier åt författare av hög litterär förtjänst m. m. Det borde därför finnas anledning till tillfredsställelse med vad som görs för att stimulera konstnärlig verksamhet.

Ser man till utvecklingen i stort är emellertid den ökande konsumtionens inriktning på materiell standardhöjning påfallande. Den tendensen kan spåras i hela vår samhällsutveckling, hos den enskilda individen och i departementschefens i år framlagda digra kulturbudget. Tendensen är av naturliga skäl lika svårgräpbar som svår att angripa. En argumentering för detta påstående kan också bemötas med fakta om kulturanslagens höjning, med uppgifter om ökad bokutlåning m. m. Fakta som synes bevisa att talet om en ökad materialistisk inställning saknar grund. Det bör dock påpekas, att en sådan argumentering inte berör ifrågavarande problems kärna. Problemet om samhällets och individernas »materialisering» är nämligen en fråga om av livsinställningen betingad vilja till avvägning av resursernas användning.

När man, utan direkt påtagliga fakta, vill hävda viljan till humanistisk och kulturell standardhöjning, ställs man inför frågan vilka åtgärder som bör vidtagas. I första hand måste intresset väckas för problemet som sådant. Vidare bör strävandena i fråga om uppfostran i såväl hem som skolor inriktas mera mot kulturella och humanistiska värden. Därigenom skulle ett ökat intresse för kulturell och andlig tillfredsställelse skapas som jämvikt till strävan efter den högsta möjliga materiella standarden. Jag hävdar således i princip att större uppmärksamhet bör ägnas de kulturella aspekterna av samhällsutvecklingen.

Jag är dock medveten om att många förslag kan framföras och motiveras, när det gäller att främja en stegring av det kulturella intresset. Det är därför nödvändigt att framdeles och i flera sammanhang efterlysa konkreta åtgärder från statsmakterna. Redan nu kan emellertid som ett led i främjandet av ett ökat kulturellt intresse beslutas om premiering av kvalitativt högstående konstnärliga prestationer. Även om ett allmänt stöd

åt liknande verksamhet över huvud är i hög grad motiverat och önskvärt, talar starka skäl för inrättandet av konstnärspris eller stipendier av mera exklusiv karaktär.

I statsverkspropositionen föreslås en icke oväsentlig ökning av anslaget till Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet. I avbidan på särskild proposition uppföres anslaget som preliminärt. Vilka förslag som departementschefen i detalj kommer att senare lägga fram är inte möjligt att förutse. Enligt min mening bör emellertid de nuvarande formerna för anslagets ianspråktagande kompletteras, så att speciella priser eller stipendier för konstnärlig verksamhet av hög förtjänst kan utdelas i likhet med vad som under särskilt anslag utgår till författare.

Min ståndpunkt i detta avseende grundar sig inte på någon nedvärdering av stödet till konstnärlig verksamhet i allmänhet. Omfattningen och bredden av gällande stödformer är av utomordentlig vikt. En påbyggnad som möjliggör att utmärkta och exklusiva prestationer blir speciellt belönade är därför inte ett alternativ utan en komplettering. Det kan också framhållas att »toppbelöningar» har en stimulerande effekt på hela kulturlivet. Min avsikt är inte att söka införa några »nationella Nobelpris» utan endast att premiera konstnärliga kvalitetsprestationer utan hänsynstagande till sidoordnade synpunkter och behov.

Enligt min mening bör sålunda viss del av anslaget till Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet, förslagsvis 150 000 kr., årligen utdelas som priser eller stipendier för i konstnärligt hänseende berömda prestationer inom musikens, de bildande konsternas och teaterns områden med respektive 50 000 kr. Bedömningen och valet av pristagare bör lämpligen ombesörjas av en speciellt tillsatt jury inom varje konstområde. Vederbörande jury bör vara expertbetonad, men ej så stor att den försvårar arbetet. Hur valet av jury skall äga rum bör bli föremål för speciella överväganden, där synpunkter inhämtas från intresserade grupper och sammanslutningar. Prisutdelningen bör förrättas under högtidliga och värdiga former och eventuellt anslutas till en Konstens dag.

Med hänsyn till att anslaget, ur vilket dessa priser bör utgå, redan finns upptaget i statsverkspropositionen, synes någon omfattande utredning ej vara erforderlig. Statuter och villkor i övrigt för instiftande av dessa höga utmärkelser för konstnärliga förtjänster bör genom Kungl. Maj:ts försorg kunna utredas och utformas så skyndsamt att förslag kan föreläggas årets höstriksdag.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till årets höstriksdag om speciella årliga priser/stipendier för prestationer av hög konstnärlig kvalitet i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 25 januari 1962

Blenda Ljungberg